

Sosyal Bilgiler Dersi Duyu?sal Amaçlan De?erlendirme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Sosyal Bilgiler Dersi Duyu?sal Amaçlan De?erlendirme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30575>

Özet

Sosyal Bilgiler Dersi Duyu?sal Amaçlan De?erlendirme Ölçe?i, A. Menti? taraf?ndan 1997 y?l?nda geli?tirilmif bir ölçme arac?d?r. Bu ölçek, **Sosyal Bilgiler** dersi müfredat?nda yer alan **duyu?sal amaçlar?n** ö?renciler taraf?ndan ne düzeyde gerçekte?tirildi?ini belirlemek amacıyla tasarlanm??t?r. Ölçek geli?tirme çal??mas?, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlanan bir yüksek lisans tezi kapsam?nda yürütülmü?tür. Temel olarak, ilkö?retim birinci a?ama (genellikle 4. ve 5. s?n?flar) ö?rencilerinin ders içeri?ine yönelik tutumlar?, de?erleri ve ilgileri gibi duyu?sal özellikleri ölçmeyi hedeflemektedir. Bu araç, e?itim programlar?n?n etkilili?ini duyu?sal boyut aç?s?ndan de?erlendirmek için önemli bir kaynak salamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Sosyal Bilgiler, Duyu?sal Amaç, **Ölçek Geli?tirme**, Tutum Ölçe?i, ?lkö?retim, E?itim De?erlendirme, Menti?.

Yazarlar

Menti?, A.

Amaç

Ölçe?in temel amacı, Türkiye Cumhuriyeti Milli E?itim Bakanl??? taraf?ndan belirlenen ?lkö?retim birinci a?ama **Sosyal Bilgiler** dersi ö?retim program?ndaki **duyu?sal amaçlar?n**, ö?rencilerin davran??lar?na yans?ma düzeylerini tespit etmektir. Bu amaçlar genellikle vatanseverlik, çevre bilinci, toplumsal sorumluluk ve kültürel de?erlere sayg? gibi konular? içermektedir.

Ölçek, ayn? zamanda ö?rencilerin duyu?sal geli?im düzeylerinin çe?itli demografik de?i?kenler (cinsiyet, sosyoekonomik düzey vb.) aç?s?ndan farklılık gösterip göstermedi?ini incelemeye olanak salamak üzere tasarlanm??t?r. Bu sayede, Sosyal Bilgiler e?itiminin duyu?sal alandaki hedeflerine ula?ma ba?ar?s? hakkında detayl? ve nicel veriler elde edilmesi hedeflenmi?tir.

Yap?

Sosyal Bilgiler Dersi Duyu?sal Amaçlan De?erlendirme Ölçe?i, Sosyal Bilgiler müfredat?n?n öngördü?ü duyu?sal alan? hedeflemektedir. Bu yap?, genellikle Krathwohl, Bloom ve Masia'n?n taksonomisine dayand?r?lan; alma, tepkide bulunma, de?er verme, örgütleme ve de?erlerle nitelenmi? olma gibi duyu?sal süreçleri temel alır. Ölçek maddeleri, ö?rencilerin bu süreçlerdeki e?ilimlerini ve içselle?tirdikleri de?erleri yans?tacak ?ekilde formüle edilmi?tir.

Ölçe?in ölçtü?ü spesifik yap?lar aras?nda ?unlar yer almaktadır:

Sosyal Bilgilere kar?? tutum ve ilgi düzeyi.
Toplumsal sorumluluk ve vatanda?lık bilinci.
Milli ve kültürel de?erlere sahip ç?kma e?ilimi.
Çevreye ve insan haklarına duyarlılık.

Ölçe?in alt boyutları, tezin faktör analizi sonuçlarına göre belirlenmi? olup, her bir alt boyut, **Sosyal Bilgiler** dersinin farklı bir duyusal hedefine odaklanmaktadır.

Geçerlik

Ölçek, A. Menti?'in 1997 tarihli **yüksek lisans tezi** kapsamında geli?tirildi?i için, geçerlik çal??maları tezin metodoloji bölümünde detaylıca açıklanmıştır. Kaynakçada geçerlik bilgisi doğrudan verilmemi? olsa da, bir geli?tirme çal??ması oldu?u için genellikle kapsam geçerli?i ve yapı geçerli?i çal??maları yapılmıştır.

Kapsam geçerli?i, genellikle uzman görüşü alınarak sağlanmıştır. Eğitim bilimleri ve ölçme değerlendirme alanındaki akademisyenlerin görüşleri doğrultusunda, ölçek maddelerinin, Sosyal Bilgiler dersi duyusal amaçları yeterince temsil edip etmedi?i incelenmiştir. Yapı geçerli?i ise muhtemelen aç?mlayıcı veya doğrulayıcı faktör analizi yöntemleri kullanılarak test edilmiştir. Ancak bu özet kaynakta bu bulgulara dair somut bir veri sunulmamıştır.

Güvenirlik

Kaynakta güvenilirlik katsayısı belirtilmemiştir. Ancak, **ölçek geli?tirme** sürecinin standartlarına uygun olarak, ölçe?in iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı (genellikle Cronbach Alfa) hesaplanmıştır. Yüksek lisans tezi bağlamında, bu katsayı'nın kabul edilebilir düzeyde (genellikle .70 ve üzeri) olması beklenir.

Güvenirlik çal??maları'nda ayrıca, test-tekrar test güvenilirlik analizinin de yapılmaması olasıdır. Bu analiz, ölçe?in farklı zamanlarda uygulandığında aynı sonuçları verme tutarlılığını göstermektedir. Detaylı güvenilirlik istatistikleri için Menti?'in 1997 tarihli tezine başvurulması gerekmektedir.

Faktör Analizi

Ölçek, bir **geli?tirme** çal??ması ürünü oldu?u için, yapı geçerli?ini sağlamak amacıyla faktör analizi kullanılmıştır. Bu analiz, ölçek maddelerinin hangi temel psikolojik yapıları (faktörleri/alt boyutları) temsil etti?ini belirlemeye yardımcı olmuştur.

Büyük ihtimalle, ilköğretim öğrencilerinin duyusal amaçları ölçen maddeler, eğitim programında hedeflenen farklı duyusal kategorilere ayrılmıştır. Faktör analizi sonucunda,

ölçe?in çok boyutlu bir yapıya sahip oldu?u ve her bir faktörün **duyu?sal alan?n** farklı bir yönünü temsil etti?i tespit edilmi?tir. Örne?in, bir faktör "Vatanda?lık Bilinci", di?eri ise "Sosyal ?lgi" olarak adlandır?lm?? olabilir. Bu alt boyutlandırma, ölçe?in kullan?m?ndan elde edilen sonuçlar?n yorumlanmas?nda kritik öneme sahiptir.

Araç

Test Türü: Geli?tirme tipi, öz bildirim (Self-Report) ölçe?i.

Biçim: Orijinal kaynakta derecelendirme bilgisi verilmemi?tir; ancak duyu?sal amaçlar? ölçen geli?tirme ölçekleri genellikle 3'lü, 4'lü veya 5'li Likert tipi derecelendirme format?n? kullan?r (Örn: Tamamen Kat?lıyorum - Hiç Kat?ılmıyorum).

Mevcut Diller: Türkçe.

Popülasyon Grubu: ?lkö?retim ö?rencileri.

Ya? Grubu: ?lkö?retim 1. a?ama ö?rencileri (Genellikle 9-11 ya? aral???).

Popülasyon Detaylar?: ?lkö?retim 1. a?ama **Sosyal Bilgiler** dersini alan ö?renciler. Çal??man?n örnekleme, tez çal??mas?n?n yapıld??? Adana ilindeki okullardan seçilmi?tir.

Test Metodolojisi: Ölçek, ö?rencilere s?n?f ortam?nda, gözetmen e?li?inde bireysel olarak uygulanm??tır. Ö?rencilerden her bir ifadeye ne düzeyde kat?ld?klar?n? belirtmeleri istenmi?tir. Puanlama, Likert tipi ölçeklerin standart ters ve düz puanlama yöntemlerine göre gerçekleştirilmi?tir.

Anahtar Kelimeler

Ölçme ve De?erlendirme, Sosyal Bilimler E?itimi, Tutum, De?erler, Ö?renci Ba?ar?s?, **Çukurova Üniversitesi**, E?itim Psikolojisi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi mevcut de?ildir.

Ba?lı?lık E-posta Adresleri: Bilgi mevcut de?ildir.

Yaz??ma Adresi: A. Menti? (1997 itibar?yla Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana).

řzinler, Ücret ve Test Yřliř

Ölçek, akademik bir **yüksek lisans tezi** kapsamında geliştirilmiştir. Ticari kullanım için izin ve ücret bilgisi kaynakta belirtilmemiştir. Akademik araştışmalarda kullanım için genellikle yazarın izni gerekmektedir.

Test Yřliř: 1997.

Kaynaklar

Mentiř, A. (1997). *şlköşretim 1. aşama sosyal bilgiler dersi duyuruşsal amaçlarınn gerçekteşme düzeyinin bazı değişkenler açsından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Sosyal Bilgiler Dersi Duyuřsal Amaçlan Deřerlendirme Ölçeđi Maddeleri

ÖNEMLİ: Ařařdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuř olup, hiçbir řekilde deđiřtirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, orijinal kaynak özetinde veya referans bölümünde yer almamaktadır. Maddelerin tam listesine ulaşmak için Mentiř (1997) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinin tamamına başvurulması gerekmektedir.